

POLITICAL SCIENCES

PECULIARITIES OF ILLEGAL MIGRATION TO THE EU IN THE CONTEXT OF EUROPEAN POLICY

ОСОБЛИВОСТІ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ДО ЄС У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Mykola Prymush¹
Yevhenii Nosachov²

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-498-6-24>

Нелегальна міграція до Європейського Союзу (ЄС) залишається суттєвою проблемою сучасної Європи, створюючи серйозні виклики для соціальних, економічних та політичних систем держав-членів, а також перевіряючи гнучкість та ефективність європейських політик. Окрім безпосередніх наслідків для національної безпеки, даний процес впливає й на структуру ринку праці, соціальну інтеграцію та рівень громадської довіри до урядових інституцій. Так, розуміння особливостей неконтрольованої міграції до ЄС вимагає всебічного аналізу історичної еволюції політичних підходів до управління міграційними потоками, ролі ключових інституцій та агенцій, а також взаємозв'язку між механізмами імміграційного контролю, регулюванням трудових ресурсів і дотриманням стандартів прав людини.

Історично підхід ЄС до нелегальної міграції був фрагментованим та недостатньо ефективним, зосереджуючись переважно на захисті зовнішніх кордонів замість створення єдиних законодавчих рамок. Так, спроби узгодити політику Європейського Союзу щодо нелегальної міграції розпочалися лише у 1970-х роках, коли були запропоновані перші ініціативи щодо уніфікації підходів держав-членів у цій сфері, однак вони не отримали практичної реалізації. Певний прогрес було досягнуто після ухвалення Єдиного європейського акту в 1985 році та підписання Шенгенської угоди, які заклали основу для більш активного обговорення міграційної проблематики в ЄС. На початкових етапах це питання вирішувалося переважно через неформальне міжурядове співробітництво.

¹ Vasyli¹ Stus Donetsk National University, Ukraine

² Vasyli² Stus Donetsk National University, Ukraine

Посилення уваги до проблем міграції спостерігалось у 1990-х роках, але лише з набуттям чинності Амстердамського договору у 1999 році ЄС отримав офіційний мандат у сфері міграції [1]. Договір окреслив мету створення ЄС як простору свободи, безпеки та юстиції (AFSJ). Центральною складовою AFSJ стало забезпечення вільного пересування осіб у межах ЄС і розробка спільної політики у сфері міграції та надання притулку.

Сьогодні важливу роль у керуванні нелегальною міграцією відіграють ключові інститути та агентства ЄС. Зокрема, FRONTEX, Європейське агентство прикордонної і берегової охорони, що здійснює моніторинг і патрулювання сухопутних, морських і повітряних кордонів; проводить спільні операції з державами-членами та оцінює ризики для запобігання нелегальному перетину кордонів, що визначено Регламентом (ЄС) 2019/1896 [2]. Однак, попри свою важливість, діяльність FRONTEX супроводжується критикою, зокрема щодо порушень прав людини та обмежений механізм контролю, що демонструє складнощі у балансуванні безпекових заходів із дотриманням етичних стандартів [3].

У свою чергу Європол та Євроюст здійснюють значний внесок у боротьбу з організованою злочинністю та торгівлею людьми, які часто супроводжують нелегальну міграцію. Так, завдяки роботі Європейського центру протидії незаконному ввезенню мігрантів (EMSC, запущений Європолем у 2016 році) та координації міждержавних розслідувань Євроюстом, ЄС вдосконалює стратегії щодо ліквідації мереж контрабанди та посилює співпрацю правоохоронних органів [4; 5].

Важливою є й Дублінська система, яка визначає відповідальність держав-членів ЄС за розгляд заяв на притулок і контролює повторні переміщення нелегальних мігрантів та шукачів міжнародного захисту. Підтримку даних механізмів забезпечує Європейське агентство з оперативного управління великомасштабними ІТ-системами у сфері свободи, безпеки та правосуддя (EU-LISA), яке управляє базами даних, такими як Eurodac, Шенгенська інформаційна система (SIS II) та Візова інформаційна система (VIS), сприяючи моніторингу міграційних потоків і процесам ідентифікації. Окрім того, планується запуск системи в'їзду/виїзду (EES), яка реєструватиме час і місце перетину кордонів, замінюючи паспортні штампи, та системи ETIAS, що попередньо перевірятиме відповідність громадян третіх країн вимогам в'їзду до Шенгенської зони [6].

Та незважаючи на впровадження комплексних механізмів, нелегальна міграція до ЄС продовжується через змінюваність тактик мереж контрабанди, триваючі конфлікти в країнах походження мігрантів та відмінності в політичній волі держав-членів. Окрім того, напруга між

безпековими пріоритетами та зобов'язаннями щодо дотримання прав людини відображається в політичних дебатах, де акцент на кількісних показниках часто переважає над індивідуальними правами мігрантів [7]. Ця дихотомія ускладнює розробку політик, які б одночасно гарантували безпеку та підтримували основні права людини.

Отже, для ефективного управління міграційними потоками необхідний інтегрований підхід, що гармонізує захист кордонів із забезпеченням прав мігрантів, сприяє співпраці між державами-членами та вирішує основні причини міграції. Баланс між безпекою та правовими зобов'язаннями є ключовим для формування стійких та узгоджених міграційних політик у ЄС.

Список використаних джерел:

1. Kraler A., Rogoz M. Irregular Migration in the European Union since the turn of the millennium – development, economic background and discourses. Database on Irregular Migration, Working paper 11/2011.

2. European Ombudsman. Decision on how the European Border and Coast Guard Agency (Frontex) complies with its fundamental rights obligations with regard to search and rescue in the context of its maritime surveillance activities, in particular the Adriana shipwreck (01/3/2023/MHZ). 2024. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/decision/en/182665>

3. Del Monte M., Luyten K. European Parliament scrutiny of Frontex [EPRS Briefing]. 2023. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/-BRIE/2021/698816/EPRS_BRI\(2021\)698816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/-BRIE/2021/698816/EPRS_BRI(2021)698816_EN.pdf)

4. Europol. EU Policy Cycle-Empact. Europol. 2023. URL: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>

5. Regulation (EU) 2018/1727 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 on the European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (Eurojust), and Replacing and Repealing Council Decision 2002/187/JHA, Regulation (EU) 2018/1727. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1727>

6. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Communication on migration (COM (2011) 248 final). URL: <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/communication-from-the-commission-to-1>

7. Schmalz D. The Place of Numbers in Migration Debate. Verfassungsblog. 2024, March 4. URL: <https://verfassungsblog.de/the-place-of-numbers-in-migration-debates/>